

ทฤษฎีความหมายกับการแปลบริบททางวัฒนธรรมในวรรณกรรมแปล
เรื่อง *เมนูคนบาป* งานโปรดสำหรับคนใจร้าย ของ ฌอง เติลเล่

La théorie du sens et la traduction des implicites culturels dans
le roman traduit en thaï «*Mangez-le si vous voulez*»

de Jean TEULÉ

ฐานวิชณ์ ไกรเพิ่ม*

บทคัดย่อ

บริบททางวัฒนธรรมเป็นประเด็นสำคัญในการแปล ผู้แปลต้องมีความรู้ทั้ง 2 ภาษาอย่างดีเยี่ยมและมีความรู้ทั้ง 2 วัฒนธรรมด้วย บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการแปลบริบททางวัฒนธรรมจากภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาไทยเพื่อให้ทราบที่มาของปัญหาและศึกษาวิธีการปรับบทแปลตามแนวทางทฤษฎีความหมาย (Théorie du sens) โดยศึกษาจากนิยายฝรั่งเศสเรื่อง *เมนูคนบาป* งานโปรดสำหรับคนใจร้าย ที่สำนักพิมพ์ฟรีฟอร์ม ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2554 จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนซึ่งเป็นผู้ร่วมแปลวรรณกรรมเรื่องนี้ใช้กลวิธีการแปลบริบททางวัฒนธรรม 4 ประเภทได้แก่ 1. การอธิบายความในบทแปล (note explicative) 2. การละข้อมูลในต้นฉบับ (omission) 3. การเพิ่มข้อมูล (ajout d'information) 4. การเปลี่ยนให้เป็นวัฒนธรรมปลายทาง (naturalisation) ทั้งนี้ กลวิธีการเพิ่มข้อมูลเป็นกลวิธีการแปลบริบททางวัฒนธรรมที่ผู้แปลใช้มากที่สุด โดยจะเพิ่มข้อมูลเรื่องชื่อเฉพาะเพื่อบอกเขตการปกครองและบอกชื่อทางภูมิศาสตร์

คำสำคัญ การแปลวัฒนธรรม ปัญหาการแปล การแปล

Abstract

Cultural context is an important point of translation. The translator has to have excellent knowledge of the two languages as well as the two cultures. The objective of this article is to study and analyze the translation process within the cultural context from French into Thai. This article was conducted to determinate the principle of translation editing in the French novel “Eat it if you want” published in 2011 by Freeform was studied. The results reveal that the author who co-translated this novel used four cultural context translation processes, as follows: 1) note explicative 2) omission 3) ajout d'information, and 4) naturalization. The

* รักรักษาการหัวหน้าภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

results also indicated that ajout d'information was used most frequently by adding specific name to named administrative division and geography.

Key Words: Cultural Translation, Problem of Translation, Translation

กระบวนการการแปลตามแนวคิดทฤษฎีความหมาย

ศาสตร์การแปลที่ปรากฏในปัจจุบันนี้มีแนวคิดที่แตกต่างกันมากมาย แต่ละแนวคิดทฤษฎีก็อาจเสนอกระบวนการที่แตกต่างกันสุดขีด ศาสตราจารย์ดานิกา เซเลสโกวิตซ์ (Danica Seleskovitch) และ ศาสตราจารย์มารีอานน์ เลเดอเร่ (Mariane Lederer) สองผู้เชี่ยวชาญของสถาบันบัณฑิตศึกษาด้านการแปลและล่าม (École Supérieure d'Interprètes et de Traducteurs) ได้คิดค้นทฤษฎีความหมาย (Théorie Interprétative de la Traduction) โดยใช้ประสบการณ์การทำล่าม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 แนวคิดนี้เชื่อว่ากระบวนการแปลไม่ได้เกิดจากกระบวนการถอดรหัสความหมายประจำคำ (transcodage) โดยการหาความหมายของคำ (signification) ในภาษาต้นฉบับ (langue de départ) แล้วนำมาร้อยเรียงให้เข้ากันเป็นรูปประโยคในภาษาปลายทาง (langue cible) บางคนเข้าใจไปไกลถึงขนาดที่นำความหมายในพจนานุกรมมาวางเรียงกันตามโครงสร้างภาษาต้นทาง โดยไม่ตระหนักถึงรูปแบบภาษาปลายทาง

ทฤษฎีการแปลความหมายกล่าวว่า หัวใจของการแปลคือ การถ่ายทอด "ความหมาย (sens)" จากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งโดยคงอรรถรสระดับเนื้อหาและระดับอารมณ์ไว้ให้เท่าเทียมกับต้นฉบับ (équivalence) ผู้เขียนมักได้ยินอยู่บ่อยครั้งว่า การทำงานแปลนั้น ผู้แปลต้องประหนึ่งว่าเข้าไปสิงอยู่ในร่างของผู้เขียน นั่นคือ นักแปลต้องเข้าใจความหมายในต้นฉบับอย่างทะลุปรุโปร่ง *"...un principe essentiel : la traduction n'est pas un travail sur la langue, sur les mots, c'est un travail sur le message, sur le sens."* คำกล่าวข้างต้นที่ว่า *"หลักสำคัญก็คือ การแปลไม่ใช่การทำงานเกี่ยวกับภาษาหรือถ้อยคำแต่เป็นข้อความและความหมาย"* ยืนยันแนวคิดหลักของการแปลตามแนวทฤษฎีความหมายได้เป็นอย่างดี

การแปลตามแนวทฤษฎีความหมายมีส่วนประกอบ 2 ส่วนคือ COMPRENDRE ET DIRE หมายถึง "เข้าใจ และ ถ่ายทอด" การสร้างความเข้าใจต้นฉบับเกิดจากความรู้ความสามารถในองค์ความรู้ด้านภาษาต้นฉบับ และถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาปลายทางตามอัจฉริยภาพในภาษานั้นๆ ได้ และนพพร ประชากุล (นพพร ประชากุล, 2540: 17-18) อธิบายความหมายของการแปลไว้ว่า *"การแปลเป็นกระบวนการการสื่อสารความคิด ข้อความที่สื่อความหมายอาศัยภาษาเป็นเพียงสื่อ เจ้าของต้นฉบับแสดงความคิดเห็นของตนออกมาในรูปของข้อความที่เป็นภาษา นักแปลมีหน้าที่ดึงเอาความคิดออกมาจากข้อความเดิมอย่างถูกต้องและครบถ้วน"* ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวรรณ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีที่ 12 ฉบับที่ 21 กรกฎาคม - ธันวาคม 2559 ISSN: 4563-1513

แสงอร่ามเรือง (วรรณภา แสงอร่ามเรือง, 2545: 57) ที่ได้เสนอแนวคิดที่ว่า “การแปลจึงไม่ใช่การถอดรหัสเดิมแล้วใส่รหัสใหม่ แต่เป็นการสร้างจินตภาพ *scenes* ที่เกิดจาก *frames* เป็นกระบวนการเข้าใจและถ่ายทอดความให้อีกต่อ”

ความหมายประจำคำ (Signification) และ ความหมายในวาทกรรม (Sens)

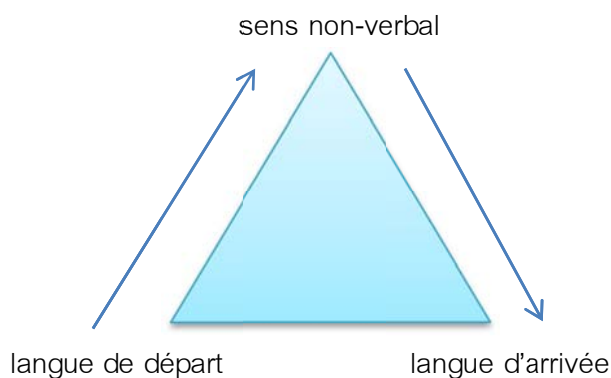
ปัจจุบันนักแปลส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่า การแปลคือกระบวนการถ่ายทอดความหมาย แต่ทว่าหลายคนยังไม่อาจแยกความแตกต่างระหว่าง ความหมายประจำคำ (Signification) กับ ความหมายในวาทกรรม (Sens) ได้ ส่วนใหญ่มักคิดว่าทุกอย่างคือความหมาย เป็นความหมายของคำ ความหมายของประโยค หรือแม้แต่ความหมายของบริบท มารีอานน์ เลเดแรร์ (Lederer, 1994: 216) กล่าวว่า “*Signification*” *s'applique à des mots et à des phrases isolées. La signification des phrases résulte des significations lexicales et grammaticales. Les significations lexicales sont décrites dans les dictionnaires. Elles révèlent de la langue et représente un pouvoir signifier. Seules significations pertinentes participent à la formation du sens*” กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความหมายประจำคำเป็นความหมายที่เกิดขึ้นในระดับคำหรือประโยคที่ไม่ได้อ้างอิงในบริบทและเป็นความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรม” ส่วนดานิกา เซเลสโกวิตซ์ (Seleskovitch, 1984: 216) เสนอความคิดที่ว่า “*Le sens, c'est l'idée ou si l'on préfère le vouloir dire du locuteur, et chez l'auditeur, le compris.*” และ “*...Le sens ne peut apparaître que dans les réalisations discursives de la langue à partir de l'actualisation de significations*” กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความหมายระดับวาทกรรมคือ ความคิดหรือสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อออกมา ส่วนผู้รับสารคือความเข้าใจ ความหมายระดับวาทกรรมจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดการผสมผสานความหมายระดับภาษาเข้ากับปัจจัยนอกเหนือภาษาอันเป็นองค์ประกอบของวาทกรรม”

จากแนวคิดของนักทฤษฎีการแปลทั้ง 2 ท่านนี้ สรุปได้ว่า *signification* คือความหมายตามที่ปรากฏในพจนานุกรม และเกิดขึ้นในระดับคำหรือความหมายระดับประโยคเท่านั้น แต่ *sens* คือ ความหมายในวาทกรรม เป็นความหมายที่แท้จริงซึ่งเกิดขึ้นในบริบทนั่นเอง เลเดแรร์เสนอความคิดจากประสบการณ์การทำล่ามอาชีพว่า ล่ามไม่อาจจดจำทุกคำที่ได้ยิน สิ่งเดียวที่จะต้องหลงเหลืออยู่ในความทรงจำขณะนั้นของล่ามก็คือ “สาร” ซึ่งเป็นความหมายในระดับวาทกรรม

ขั้นตอนการแปลตามทฤษฎีความหมาย

ศาสตราจารย์ดานิกา เซเลสโกวิตซ์ และศาสตราจารย์มารีอานน์ เลเดแรร์ได้พัฒนาทฤษฎีการแปลแบบยึดความหมาย (Théorie interprétative de la traduction) ขึ้นจากการทำงานล่ามฉบับพลัน โดยได้แบ่งกระบวนการแปลออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การทำความเข้าใจต้นฉบับ (Compréhension)
2. การผล่ออกจากภาษาต้นฉบับ (Déverbalisation)
3. การถ่ายทอดความหมายในอีกภาษาหนึ่ง (Réexpression)



ในกระบวนการแปลทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ การทำความเข้าใจต้นฉบับเป็นขั้นตอนแรกสุดที่ผู้แปลต้องปฏิบัติโดยระดมความรู้ทั้งหมดเพื่ออ่านและทำความเข้าใจข้อความในต้นฉบับอย่างละเอียด “On ne traduit bien que ce que l’on comprend bien” (Delisle, 1993: 85) เดอสิสล์มีความเห็นว่า “เราจะแปลได้ดีก็ต่อเมื่อเราเข้าใจต้นฉบับอย่างดีที่สุดเสียก่อน” การที่ผู้แปลจะเข้าใจต้นฉบับได้ดียิ่งขึ้นจำเป็นจะต้องตั้งคำถามบางอย่าง อาทิ บทความที่จะแปลเป็นผลงานประเภทใด ต้นฉบับนั้นเขียนขึ้นเมื่อไรและที่ไหน ใครเป็นผู้เขียน เขียนขึ้นเพื่อจุดประสงค์ใด นอกจากนั้นผู้แปลต้องวิเคราะห์รูปแบบลีลาภาษาและระดับภาษาที่ใช้ด้วย จึงอาจต้องอ่านต้นฉบับหลายๆ รอบจนกว่าจะเข้าใจเนื้อเรื่องนั้นอย่างกระจ่างชัด การทำความเข้าใจต้นฉบับจึงเปรียบเสมือนการมอง “ภูเขาน้ำแข็ง” ซึ่งมีส่วนที่โผล่พ้นผิวน้ำให้มองเห็นได้ (explicite) และส่วนที่จมอยู่ในน้ำซึ่งไม่อาจจะเห็นได้ (implicite) เพื่อให้ผู้แปลสามารถมองทะลุลงไปถึงส่วนที่อยู่ใต้ผิวน้ำได้ นั่นคือการทำทำความเข้าใจความหมายที่ซ่อนอยู่ในวาทกรรม ผู้แปลต้องอาศัยส่วนเติมเต็มทางความหมาย (compléments cognitifs) และความรู้เสริม (bagage cognitif) หากไม่เข้าใจข้อความต้นฉบับอย่างชัดเจนพอหรือเข้าใจเพียงจับประเด็นได้ ผู้แปลจะประสบปัญหาในขั้นตอนการผล่ออกจากภาษาต้นฉบับ แล้วในที่สุดผู้แปลอาจจะถ่ายทอดความหมายนั้นๆ อย่างบิดเบือนไปจากความหมายที่แท้จริงซึ่งปรากฏในต้นฉบับได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่วรรณถ วัฒนเฉลา (วรรณถ วัฒนเฉลา, 2543: 111) ย้ำถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจต้นฉบับว่า “การขาดความเข้าใจต้นฉบับของผู้แปล หากผู้แปลขาดการเข้าใจศัพท์ ลำนวน ความหมายนัยยะของคำ ระดับภาษา ไวยากรณ์ และโครงสร้าง [...] ก็จะทำให้การแปลคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับได้”

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีที่ 12 ฉบับที่ 21 กรกฎาคม - ธันวาคม 2559 ISSN: 4563-1513

มาก” ฉะนั้น การอ่านข้อเขียนภาษาต่างประเทศโดยทั่วไปจึงมีลักษณะแตกต่างจากการอ่านเพื่อจับความหมายที่ต้องการมุ่งสู่การแปล เพราะผู้แปลจะต้องใช้สมาธิสูงกว่าปกติเพื่อ “จับ” ความหมายที่แท้จริงให้ทั้งหมด (ปัญญา บริสุทธิ์, 2537: 4)

แนวคิดทางการแปลบริบททางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเกี่ยวพันกับระบบความคิด อารมณ์ความรู้สึก รวมถึงปฏิกิริยาของมนุษย์ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และแบ่งปันของคนส่วนใหญ่ในสังคม วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดความเป็นบุคคลที่มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน ฉะนั้น เมื่อถ่ายทอด “สาระ” ในวาทกรรมของภาษาฝรั่งเศสออกสู่ภาษาต่างๆ นั้น จึงพบว่า “สาระ” นั้นแตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละภาษานั้นมีวัฒนธรรมในการสื่อสารความคิด หรือมีข้อมูลทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน *"La même page française ne se traduira pas de même en anglais et en bantou. La distance existant entre deux cultures laisse une empreinte inévitable sur la façon de traduire, bien plus que les rapports purement linguistiques."* (E. Cary, 1986: 36) สรุปความได้ว่าแม้ต้นฉบับจะมาจากภาษาฝรั่งเศสหน้าเดียวกัน แต่เนื้อหาที่แปลออกมาเป็นภาษาอังกฤษและภาษาบันตูจะแตกต่างกัน เนื่องจากทั้งสองภาษามีวัฒนธรรมที่ต่างกันจนทำให้ข้อมูลวัฒนธรรมนั้นจะถูกถ่ายทอดออกมาแตกต่างกัน ซึ่ง เมตตา วิวัฒนานุกูล (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559: 230) ได้เห็นพ้องกับความคิดเห็นดังกล่าวของการแปลข้อมูลทางวัฒนธรรม ว่า เราไม่สามารถแปลคำหรือข้อความจากวัฒนธรรมหนึ่งไปอีกรวัฒนธรรมหนึ่งให้ได้ความหมายตรงกันทั้งหมด ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากไม่มีคำศัพท์บางคำในอีกรวัฒนธรรม

นิดา (Nida, 1964: 160) ได้แยกประเภทความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ผู้แปลอาจจะพบได้ในการแปลไว้ 3 ประเภท คือ

1. กลุ่มที่ภาษาคัลยกันและมีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน
2. กลุ่มที่มีความแตกต่างทางภาษาแต่มีวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน
3. กลุ่มที่ทั้งภาษาและวัฒนธรรมแตกต่างกัน

นิดาค้นพบว่า การนิยามความหมายของสิ่งของแต่ละสถานที่/แต่ละภูมิภาคไม่เหมือนกัน เขายกตัวอย่างตอนไปเยือนหมู่บ้านในชูดาน เมื่อตั้งคำถามว่า “ใครรวยที่สุดในหมู่บ้าน” คนในหมู่บ้านต่างเข้ามาที่บ้านของตนเอง ซึ่งไม่ได้มีลักษณะแตกต่างจากบ้านของคนอื่นเลย ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะชาวชูดานนิยามคำว่า riche (รวย) ว่าหมายถึงคนที่แบ่งปันและให้แก่ผู้อื่นมากที่สุด มิใช่คนที่มั่งมีสมบัติล้ำค่ามากที่สุด นอกจากนี้ บางภาษาในแถบทวีปแอฟริกาตะวันตก มีคำที่ใช้บรรยายสีเพียง 3 คำเท่านั้นคือ สีแดง สีดำ และสีขาว แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้คนที่พูดภาษาเหล่านั้นจะไม่สามารถบรรยายสีต่างๆ ได้ หากจะต้องการหาแนวเทียบและแยกความแตกต่างโดยเปรียบเทียบกับนกและดอกไม้ชนิดต่างๆ สภาพ

ภูมิศาสตร์และระบบนิเวศของบางประเทศอาจเป็นปัญหาต่อความเข้าใจของคนอีกประเทศหนึ่ง เช่น ทะเลทรายอาจจะเป็นเรื่องแปลกสำหรับชาวแอฟริกา และในทางกลับกัน หิมะเป็นสิ่งที่ไม่มีในทะเลทราย ดังนั้น ผู้แปลที่ถ่ายทอดความหมายจากภาษาและวัฒนธรรมที่ต่างกัน จึงต้องอธิบายและขยายความออกมาจากวัฒนธรรมนั้น

ปัญหาที่นักแปลต้องประสบเป็นประจำคือ การถ่ายทอดบริบททางวัฒนธรรม เลเดอร์ (Lederer: 1994) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการถ่ายทอดเนื้อหาทางวัฒนธรรมไว้ว่า *“Parmi les difficultés de la traduction les plus souvent mentionnées, on trouve les problèmes dits culturels. Les objets ou les notions appartenant exclusivement à une culture donnée ne possèdent pas de correspondances lexicales dans la civilisation d'accueil et si on arrive à les exprimer néanmoins, on ne peut compter sur le lecteur de la traduction pour connaître avec une précision la nature de ces objets et de ces notions; les habitudes vestimentaires ou alimentaires, les coutumes religieuses et traditionnelles mentionnées par l'original ne sont pas évidents pour le lecteur de la traduction.”* กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในบรรดาปัญหาต่างๆ ของการแปล ปัญหาที่มักพุดถึงมากที่สุดก็คือ ปัญหาการแปลข้อมูลทางวัฒนธรรม สิ่งของหรือข้อมูลจากวัฒนธรรมหนึ่งไม่อาจหาศัพท์มาเทียบเคียงได้ในวัฒนธรรมปลายทางหรือหากเราสามารถหาคำมาเทียบเคียงกันได้ แต่เราไม่รู้เลยว่าผู้อ่านบทแปลจะเข้าใจความหมายของสิ่งนั้นได้อย่างชัดเจนหรือไม่ ข้อมูลด้านอาหาร ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมที่อ้างอิงในต้นฉบับย่อมแตกต่างกันกับข้อมูลทางวัฒนธรรมของผู้อ่านบทแปล”

การเขียนวรรณกรรมหรืองานประเภทต่างๆ นั้น ผู้เขียนได้จะกล่าวถึงแง่มุมที่หลากหลายของสังคมของตนทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา การอ้างอิงข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นไม่อาจจะอธิบายได้อย่างแน่ชัดเนื่องจากผู้เขียนอยู่ในสังคมวัฒนธรรมเดียวกันกับผู้อ่าน จึงมีความรู้ร่วมกัน (savoir partagé) และสามารถเข้าใจข้อความนั้นได้โดยไม่ต้องอธิบาย ตัวอย่างเช่น ข้อความหนึ่งในวรรณกรรมเรื่อง *Le Bourreau de mon coeur* เขียนไว้ว่า *“...Je me mis à pleurer comme une Madeleine...”* (Amelin, 2001: 33) ข้อความนี้ได้อ้างอิงมาเดอลีน (Madeleine) หญิงสาวที่มีความสำคัญในประวัติพระคริสต์ เดิมเป็นหญิงโสเภณีในหมู่บ้านหนึ่ง เมื่อพระเยซูเสด็จผ่านหมู่บ้านนั้น นางได้ไปเข้าเฝ้าและร้องไห้จนน้ำท่วมพระบาทของพระเยซู จากนั้นนางจึงได้นำผมมาเช็ดพระบาทของพระเยซูจนแห้ง หากผู้เขียนและผู้อ่านอยู่ในสังคมวัฒนธรรมเดียวกัน ผู้อ่านมีความรู้ร่วมกับผู้เขียนจึงสามารถละข้อมูลทางวัฒนธรรมได้ แต่เมื่อวาทกรรมนั้นได้ข้ามไปสู่อีกสังคมหนึ่งซึ่งผู้รับสารไม่มีความรู้ร่วมกับผู้เขียนต้นฉบับ จึงทำให้ความเข้าใจต้นฉบับของผู้อ่านทั้งสองกลุ่มไม่เท่าเทียมกัน

นอกจากผู้แปลจะต้องเข้าใจความหมายแฝง (implicite) ในเชิงการแปลทางวัฒนธรรมเช่นนี้แล้ว ยังต้องหาวิธีถ่ายทอดความหมายทางวัฒนธรรมนั้นให้ผู้อ่านซึ่งไม่มีพื้นฐานความรู้ร่วมกับผู้เขียนในต้นฉบับเข้าใจด้วย

เมื่อนักแปลต้องทำหน้าที่ทูตวัฒนธรรมเพื่อถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมจากภาษาต้นทางมาสู่ภาษาปลายทางเพื่อให้ผู้อ่านซึ่งอยู่คนละวัฒนธรรมกับผู้เขียนเข้าใจเรื่องราวมากที่สุดนับเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง เพราะนักแปลไม่ได้เป็นเพียงผู้รู้ทั้งสองภาษาเท่านั้น แต่ต้องเป็นผู้รู้ทั้งสองวัฒนธรรมด้วย

แนวทางการปฏิบัติเมื่อเกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการแปล

ถนอมนวล โอเจริญ (ถนอมนวล โอเจริญ, 2548: 268) ได้อ้างอิงแนวความคิดของฌอร์ช มูแน็ง นักทฤษฎีการแปลซึ่งได้เสนอแนะวิธีการแปลในกรณีที่ผู้แปลพบความแตกต่างทางวัฒนธรรมไว้ในหนังสือการแปลนวนิยายเรื่อง **แวร์เธอร์** เป็นไทย กรณีที่ผู้แปลพบความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้ดังนี้

"...เมื่อผู้แปลต้องแปลตัวบทที่เขียนขึ้นในช่วงเวลาและในวัฒนธรรมที่แตกต่างจากสมัยและแตกต่างจากวัฒนธรรมของตัวเองเป็นอย่างมาก การเลือกใช้ลักษณะของภาษาที่เหมาะสมกับบริบทใดบริบทหนึ่งเพียงอย่างเดียว และเป็นเอกภาพตลอดไปนั้น คือสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้แปลซึ่งต้องการแปลตัวบทจากภาษาอื่นเป็นภาษาเยอรมัน มีทางเลือกวิธีใช้ลักษณะของภาษาเพียงลักษณะเดียวจากสองลักษณะซึ่งแตกต่างกัน อย่างสิ้นเชิง และมีอาจใช้รวมกันได้ในงานแปลขึ้นเดียวกัน นั้นหมายถึง ผู้แปลต้องเลือกลักษณะการใช้ภาษาอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นเอกภาพระหว่างสองลักษณะ ดังนี้ 1. เขียนฉบับแปลให้เป็นเยอรมันโดยตัดสินใจสื่อสารให้ผู้อ่านรับรู้ราวกับว่าฉบับแปลนั้นเขียนโดยคนเยอรมันเป็นภาษาเยอรมันที่อยู่ในสมัยเดียวกันกับผู้อ่าน 2. พยายามทำให้ผู้อ่านชาวเยอรมันรู้สึกแปลกแยกกับโลกของเขาด้วยการตัดสินใจ ปล่อยให้เขาอ่านฉบับแปลอย่างนั้น โดยไม่让他สัมผัสกับโลกที่ว่าเขากำลังอ่านภาษาอื่นของสมัยอื่นและของวัฒนธรรมอื่นอยู่..."

ผู้แปลเป็นบุคคลที่อยู่ในสองวัฒนธรรม จึงมีความรู้ร่วมสองส่วน คือความรู้ระหว่างผู้เขียนต้นฉบับกับผู้อ่านต้นฉบับ ในฐานะที่ผู้แปลเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับภาษา วัฒนธรรมและสังคมนั้น และเป็นผู้มีความรู้ร่วมกับผู้อ่านฉบับแปลเพราะอยู่ในสังคมวัฒนธรรมเดียวกัน ดังนั้น ผู้แปลจึงเป็นบุคคลที่จะตัดสินหรือชี้ขาดว่าข้อมูลทางวัฒนธรรมที่ถูกละไว้ (implicite culturel) ข้อมูลใดสามารถคงไว้โดยไม่ต้องปรับเปลี่ยนและข้อมูลใดควรปรับหรือเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจวาทกรรมได้เท่าเทียมกับผู้อ่านต้นฉบับ

แนวคิดการแปลแบบยึดความหมายได้เสนอวิธีการแปล ซึ่งสามารถนำมาตัดแปลงกับการแปลข้อมูลทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. การอธิบายความในบทแปล (note explicative) ทำได้สองแบบ คือ การทำเชิงอรรถหรือการแทรกเข้าไปในตัวเรื่อง

2. การปรับบทแปล (ajustement) คือการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในต้นฉบับเพียงเล็กน้อย

3. การเพิ่มข้อมูล (ajout d'information) คือการเพิ่มข้อมูลเข้าไปในบทแปลเพื่อให้บทแปลบรรลุเป้าหมายเดียวกันกับต้นฉบับ

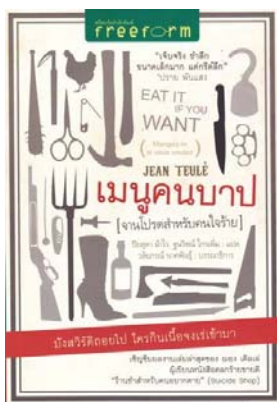
4. การแทนที่ (conversion) คือการแทนที่ข้อมูลในต้นฉบับด้วยข้อมูลอีกอย่างหนึ่งที่ไม่ใช่ในต้นฉบับ

5. การเปลี่ยนให้เป็นวัฒนธรรมปลายทาง (naturalisation) คือการแทนที่ข้อมูลในต้นฉบับด้วยข้อมูลอีกอย่างหนึ่งที่มีในวัฒนธรรมปลายทาง

6. การละข้อมูลในต้นฉบับ (omission) คือ การตัดหรือละข้อมูลที่ปรากฏในต้นฉบับออกไป ผู้แปลต้องพิจารณาและตัดสินใจว่า จะละข้อมูลส่วนใดของต้นฉบับ

ผู้แปลต้องตระหนักว่าเมื่อใดควรจะเลือกใช้วิธีการใดเพื่อแปลข้อมูลทางวัฒนธรรมนั้น โดยมีเหตุผลอันสมควรเพื่อให้บทแปลบรรลุเป้าหมายและทำหน้าที่เดียวกับต้นฉบับ นั่นคือการถ่ายทอดสาระซึ่งผู้เขียนต้องการจะสื่อสารมายังผู้อ่าน

วรรณกรรมแปลเรื่อง “เมนูคนบาป จานโปรดสำหรับคนใจร้าย”



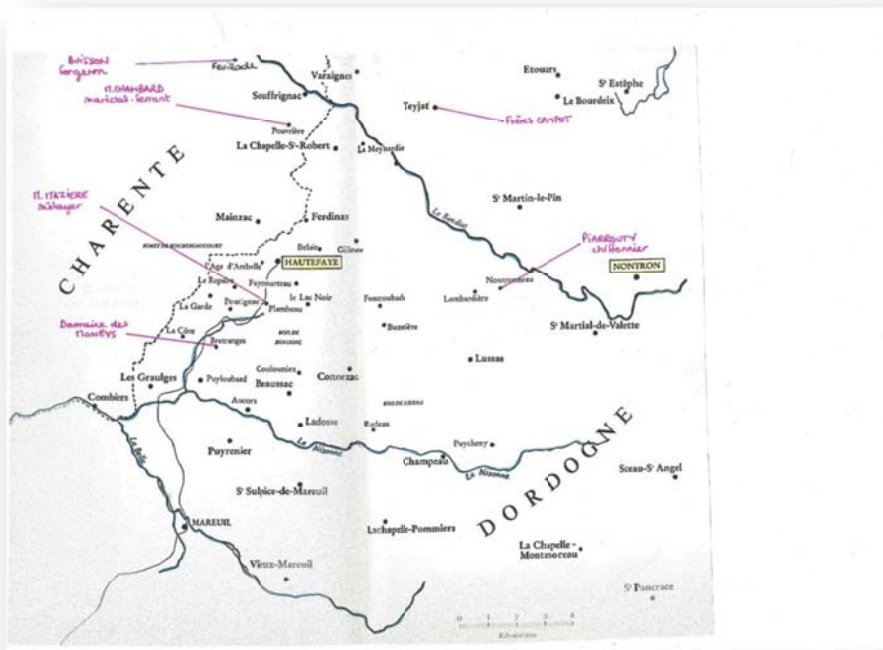
<http://www.babelio.com/livres/Teule-Mangez-le-si-vous-voulez/122860>

<http://www.1000tipbook.com/product/4811>

ต้นฉบับและฉบับแปล

วรรณกรรมแปลเรื่อง **เมนูคนบาป จานโปรดสำหรับคนใจร้าย** มาจากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเรื่อง **Mangez-le si vous voulez** เป็นนวนิยายลำดับที่ 12 ของนักเขียนชาวฝรั่งเศสชื่อ **ฌอง เติลเล่ (Jean Teulé)** สำนักพิมพ์ Julliard ได้ตีพิมพ์ฉบับภาษาฝรั่งเศสเมื่อ ปี ค.ศ. 2009 ปียศุดา ม้าไว และฐนวิชน ไกรเพิ่ม แปลเป็นภาษาไทย ความยาว 157 หน้า เป็นลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์ฟรีฟอร์ม ตีพิมพ์ออกสู่ท้องตลาดเมื่อปี พ.ศ. 2554

ฉากของเรื่องเกิดขึ้นในช่วงที่ชาวบ้านแถบนั้นประสบปัญหาฝนแล้ง เศรษฐกิจของเมืองซบเซา ผู้คนยากไร้ ไม่มีงานทำ ซึ่งเป็นผลมาจากภาวะของสงคราม ดังที่เลเชลตัวละครในนวนิยายเรื่องนี้กล่าวไว้ในเรื่องว่า **“...ถ้ามีน้ำก็คงจะดีกว่านี้ละท่าน ที่เพยยาร์ดไม่มีฝนสักเม็ดมาแปดเดือนแล้ว พืชผลเสียหาย อากาศร้อนระอุแผดเผาทุกสิ่งทุกอย่าง สัตว์เลี้ยงก็พากันล้มตาย...”** (เมนูคนบาป, 2554: 32) ฌอง เติลเล่ นำเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นปลายศตวรรษที่ 19 มาเขียนวรรณกรรมเรื่องนี้ คือ สงครามระหว่างประเทศฝรั่งเศสกับปรัสเซีย เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ. 1870 ในเมืองออตฟาย เขตดอร์โดญ อยู่ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศฝรั่งเศส



ภาพแสดงพื้นที่ของเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในประเทศฝรั่งเศส

<http://littexpress.over-blog.net/article-entretien-avec-georges-marbeck-53478330.html>

ตัวเอกของเรื่องชื่อ **อแลง เดอ โมเนส (Alain de Moneys)** อายุ 28 ปี เป็นลูกชายของอดีตนายกเทศมนตรี เขาพำนักอยู่ในเขตเบรอตองส์ (Bretange) เกิดในตระกูลที่มีฐานะดีแต่เขาพิการ

เป็นผู้ช่วยมือขวาคนสำคัญ คนใหม่ของนายกเทศมนตรีแห่งเมืองโบซัค (Beausac) อแลง เดอ โมเนส เป็นข้าราชการหนุ่มที่มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชาวบ้าน เรื่องหนึ่งที่เขากำลังดูแลคือแผนการจัดการน้ำในแม่น้ำนิซอนน์ (Nizonne) นอกจากนี้จะเป็นผู้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่แล้ว เขายังมีความเที่ยงตรงอยู่มากด้วย เพราะแม้ว่าร่างกายจะไม่สมประกอบ แต่อแลง เดอ โมเนสก็ยินดีเข้าร่วมเป็นทหารเกณฑ์เพื่อสู้รบกับพวกปรัสเซีย โดยไม่ยอมติดสินบนให้ส่งผู้อื่นไปแทน



อแลง เดอ โมเนส

(https://fr.wikipedia.org/wiki/Affaire_de_Hautefaye)

เรื่องนี้เริ่มขึ้นเมื่ออแลง เดอ โมเนสต้องการไปร่วมงานรื่นเริงประจำปีของเมืองโอตฟาย (Hautefaye) ที่หมู่บ้านแซงต์-ร็อก (Saint Rock) ซึ่งอยู่ห่างจากเรือนพำนักของตนเพียง 3 กิโลเมตร เพื่อพบปะกับสหายและเพื่อเจรจาจัดการปัญหาต่างๆ อแลง เดอ โมเนสเดินทางมาถึงยังบริเวณจัดงานเวลา 14.00 น. แม้ว่าจะมีผู้คนมางานกันอย่างล้นหลามมากกว่าทุกๆ ปีที่เคยจัดมา แต่อแลง เดอ โมเนสก็รู้สึกว่างานปีนี้เป็นความสุขจอมปลอม จุดเปลี่ยนชีวิตของอแลง เดอ โมเนส เกิดขึ้นเมื่อชาวบ้านซึ่งอยู่ในอาการมึนเมาอ้างว่าได้ยินอแลง เดอ โมเนส พูดว่า “*ปรัสเซียจงเจริญ ขอให้ฝรั่งเศสพินาศ*” ซึ่งอันที่จริงแล้วผู้พูดคือ กามีย์ เดอ มัยยาร์ด ลูกพี่ลูกน้องของ เดอ โมเนส วิจารณ์ข่าวจากหนังสือพิมพ์ เลโก เดอ ลา ดอร์ตอญ ว่า “*สุดท้ายก็ปราศัยที่เฟรชวิลเลอร์ ไรชอฟเฟิน เวิร์ธ และฟอร์บัค*” แต่กามีย์และ ฉอง-ฉอง คนรับใช้ ไหวตัวทัน จึงหนีเอาตัวรอดโดยรีบวิ่งฝ่าฝูงชนหลบหนีไป ทิ้งให้อแลงต้องโดนทำร้ายแทน เพราะความคับแค้นใจที่ฝรั่งเศสต้องพ่ายแพ้ในสงคราม ปรัสเซีย กอปรกับความทุกข์ยากอันเนื่องมาจากภาวะสงครามจึงทำให้ผู้คนต่างรุมสะกรรมอแลง เดอ โมเนส อย่างไรก็ดี

ฉอง เติลเล่เขียนบรรยายภาพการถูกรุมทำร้ายได้อย่างละเอียดเป็นลำดับจากเขาไปจนถึงหนัก โดยมีภาพวาดเส้นทางของการรุมทำร้ายประกอบไว้ในแต่ละบทด้วย การรุมทำร้ายว่าที่ผู้ช่วยที่ปรึกษานายกเทศมนตรีมาถึงจุดจบของเรื่อง เมื่อนายกเทศมนตรีตอบอย่างไม่ยี่หระกับเรื่องที่เกิดขึ้นว่า “*ก็กินมันเข้าไปซะเลยซี*” (เมนูคนบาป, 2554: 111) จึงได้เกิดเหตุการณ์เผา อแลง เดอ โมเนส ขึ้น

ข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือ นอกจากมอง เดิลเล่จะได้เขียนวรรณกรรมเรื่องนี้โดยใช้เหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นที่เขตดอร์ตอย ในแคว้นบอร์โดแล้ว เขายังดำเนินเรื่องโดยใช้วันและเวลาที่ตรงกับเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้จากเกร็ดประวัติศาสตร์อีกด้วย สำหรับชื่อของตัวละครนั้น ผู้เขียนกำหนดให้ตัวละครมีชื่อตรงกับบุคคลที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ฆาตกรรมแห่งเมืองโอดพายเมื่อปี ค.ศ. 1870 แต่กระนั้น มอง เดิลเล่ก็ไม่ลืมที่จะสร้างสีสันแห่งนวนิยายด้วยการผูกเรื่องราวความรักของตัวละครเอกกับอานนา หญิงสาวรับใช้ไว้ในเรื่องด้วย

การแปลบริบททางวัฒนธรรมในวรรณกรรมฝรั่งเศส เรื่อง *เมนูคนบาป* จานโปรดสำหรับคนใจร้าย

การศึกษาเรื่องการแปลบริบททางวัฒนธรรมในวรรณกรรมฝรั่งเศส เรื่อง *เมนูคนบาป* จานโปรดสำหรับคนใจร้ายนั้น เก็บข้อมูลจากชื่อและข้อมูลบริบททางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่องนี้ โดยจำแนกได้ดังนี้

1. ข้อมูลทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับชื่อสถานที่ ได้แก่ ชื่อทางภูมิประเทศ (ชื่อแม่น้ำ ชื่อภูเขา) ชื่อหน่วยเขตการปกครอง (ชื่อเขต ชื่อแคว้น ชื่อหมู่บ้าน) ชื่อสถานที่ทางศาสนา (โบสถ์ วิหาร) ชื่อร้านอาหาร
2. ข้อมูลทางวัฒนธรรมด้านอาหารการกิน อาทิ ไวน์ เบคอน เนยสด
3. ข้อมูลทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับธรรมชาติ อาทิ ต้นไม้ นก
4. ข้อมูลทางวัฒนธรรมด้านศาสนา อาทิ ชื่อโบสถ์ ชื่อวิหาร บุคคลสำคัญทางศาสนาคริสต์
5. ข้อมูลทางวัฒนธรรมด้านสิ่งของเครื่องใช้ อาทิ ประเภทของเสื้อผ้า เกมกีฬาการแข่งขันสิ่งพิมพ์
6. ข้อมูลทางวัฒนธรรมด้านภาษา

จากผลการศึกษาข้อมูลบริบททางวัฒนธรรมต่างๆ ด้านพบว่า มีกลวิธีการแปลข้อมูลทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดทฤษฎีการแปลแบบยืดความหมาย ดังนี้ 1. การอธิบายความในบทแปล (note explicative) 2. การละข้อมูลในต้นฉบับ (omission) 3. การเพิ่มข้อมูล (ajout d'information) 4. การเปลี่ยนให้เป็นวัฒนธรรมปลายทาง (naturalisation)

1. การอธิบายความในบทแปล (note explicative) คือการที่ผู้แปลเลือกอธิบายข้อมูลทางวัฒนธรรม ในต้นฉบับเพื่อให้ผู้อ่านในฉบับแปลเข้าใจเนื้อหาทางวัฒนธรรมนั้นด้วย โดยการทำเชิงอรรถหรือการแทรกเข้าไปในตัวเรื่อง การอธิบายความในการแปลทั้งสองแบบนี้ ไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของนักแปล

ต้นฉบับ

-il a presque la voix du rossignol, raconte à un autre être venu se défaire de ses deux boeufs qu'il gourmande parfois en patois: «Aqui bloundo! Aqui Véqué!...» (Teulé, 2009: 15)

บทแปล

...ผู้มีเสียงเล็กแหลมราวกับเสียงของนกไนติงเกล พรองซัวส์เล่าให้อีกคนฟังว่าที่มานี้ตั้งใจจะมาขายวัวสองตัว บางเวลาวัวทั้งสองตัวนั้นก็ถูกเจ้านายหันไปตะคอกเป็นภาษาถิ่นว่า “อากิ บลุนโด อากิ เวเก : เฮียทางนี้สิ บลุนโด ทางนี้เจ้าวัว” (เมนูคนบาป, 2554: 25)

ผู้แปลเลือกใช้วิธีอธิบายความเสริมเข้าไปในบทแปล โดยเพิ่มว่า “เฮียทางนี้สิ บลุนโด ทางนี้เจ้าวัว” เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจข้อความที่เจ้าของตะคอกวัวเป็นภาษาถิ่น เพราะถ้าคงไว้เพียงข้อความที่เป็นภาษาถิ่น อาจสร้างความคลุมเครือให้กับผู้อ่านชาวไทยได้ ผู้แปลจึงเลือกอธิบายความเสริมเข้าไปข้างท้ายโดยอาศัยจากบริบททางความหมายเป็นตัวกำหนด

ต้นฉบับ

-Le maire de Nontron regarde les petits flots de la Nizonne et Hautefaye aux toits bleus. Rêveur, au bord de l'eau, il entend chanter l'ajonc et le roseau. (Teulé, 2009: 129)

บทแปล

-นายอำเภอแห่งนงทรมองหลังคาบ้านสีฟ้าริมแม่น้ำนิซอนน์และโอตฟายที่ปลูกสูงต่ำลดหลั่นกันราวกับคลื่น แล้วฝันหวานไปว่าตัวเองอยู่ ณ ริมน้ำ ได้ยินเสียงก้านไม้รวกกับไม้หนามดอกสีเหลืองประสานเสียงร้องขับขาน (เมนูคนบาป, 2554: 155)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ “ajonc” เป็นพันธุ์ไม้ที่ปรากฏในวัฒนธรรมของคนฝรั่งเศส มักพบแถบบริเวณพื้นที่ที่ติดทะเล มีดอกสีเหลือง ลำต้นมีหนามแหลม แต่เนื่องจากไม่มีพันธุ์ไม้ชนิดนี้ในประเทศไทยและไม่มีคำเรียกเฉพาะของต้นไม้นี้ด้วย ดังนั้น ผู้แปลจึงเลือกใช้วิธีการอธิบายความเสริมเข้าไปในบทแปล โดยยกเอาลักษณะของต้นไม้นี้มาถ่ายทอดแทนว่า “ไม้หนามดอกสีเหลือง”

2. การละข้อมูลในต้นฉบับ (omission) คือการตัดหรือละข้อมูลที่ปรากฏในต้นฉบับออกไป ผู้แปลต้องพิจารณาและตัดสินใจว่า จะละข้อมูลส่วนใดของต้นฉบับ เนื่องจากอาจเป็นข้อมูลที่มีลักษณะไม่เหมาะสม ผิดจารีตหรือผิดวัฒนธรรม หากเราถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาไทย หรืออาจเป็นความต้องการของสำนักพิมพ์ผู้ว่าจ้างที่ต้องการให้บทแปลสั้น กระชับ ไม่เยิ่นเย้อ

ต้นฉบับ

-Il baisse les paupières. La Belle au bois dormant dort. Cendrillon sommeille. Madame Barbe-Bleue? Elle attend ses frères. Et le Petit Poucet, loin de l'ogre si laid, se repose sur l'herbe... (Teulé, 2009: 13)

บทแปล

-อแลงค่อยๆ ปิดเปลือกตา **บรรยากาศชวนฝันราวกับอยู่ในเทพนิยาย** (เมนูคนบาป, 2554: 23)

ในต้นฉบับภาษาฝรั่งเศส ผู้เขียนบรรยายบรรยากาศขณะทีอแลงกำลังควมามุ่งหน้าสู่เมืองโอตฟาย โดยอ้างถึงนิทานเรื่องต่างๆ ทั้ง เจ้าหญิงนิทรา ซินเดอเรลล่า พ่อเคราสีน้ำเงิน (Blue Beard) เป็นต้น ข้อความตอนนี้ ผู้แปลใช้กลวิธีการละข้อความที่กล่าวถึงตัวละครจากนิทานต่างๆ โดยแปลสรุปข้อความนั้นว่า “บรรยากาศชวนฝันราวกับอยู่ในเทพนิยาย” เพิ่มเข้ามาแทนที่ ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้อ่านชาวไทยอาจไม่รู้จักนิทานทุกเรื่องมากนัก หากผู้แปลถ่ายทอดความหมายไปตามต้นฉบับ อาจทำให้ผู้อ่านชาวไทยไม่เข้าใจสารที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อมายังผู้อ่าน

3. การเพิ่มข้อมูล (ajout d'information) คือการเพิ่มข้อมูลเข้าไปในบทแปลเพื่อให้บทแปลบรรลุเป้าหมายเดียวกันกับต้นฉบับ กลวิธีการแปลนี้พบมากที่สุดในการแปลวรรณกรรมเรื่อง *เมนูคนบาป* *จานโปรดสำหรับคนใจร้าย* โดยการเพิ่มข้อมูลทางวัฒนธรรมลงไปเช่นชื่อหน่วยการปกครอง ชื่อสถานที่ทางภูมิศาสตร์ รวมถึงชื่อสิ่งพิมพ์

ต้นฉบับ

Alain saisit L'Echo de la Dordogne posé près de l'assiette du père qui le fixe et ne dit rien. Après avoir demandé : « Est-ce bien celui d'aujourd'hui ? », il articule la date du quotidien:... (Teulé, 2009: 11)

บทแปล

อแลงหยิบหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น **เลโก เดอ ลา ดอร์โดญ** ที่วางอยู่ข้างจานอาหารของพ่อขึ้นมา ตาพ่อจ้องอยู่ที่หนังสือพิมพ์ ไม่ได้พูดอะไร พออแลงถามว่า “ใช่ฉบับวันนี้หรือเปล่า” พ่อก็อ่านวันที่ที่ปรากฏบนหนังสือพิมพ์ (เมนูคนบาป, 2554: 19) ผู้อ่านต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสจะเข้าใจข้อมูลทางวัฒนธรรมที่ซ่อนอยู่ในตัววาทกรรมเพราะผู้อ่านและผู้เขียนอยู่ในสังคมวัฒนธรรมเดียวกันจึงไม่จำเป็นต้องถ่ายทอดหรืออธิบายข้อมูลวัฒนธรรมนั้นออกมา แต่ทว่าเมื่อต้องแปลข้อมูลทางวัฒนธรรมนี้เพื่อให้ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจ ผู้แปลจึงจำเป็นต้องเพิ่มข้อมูลด้วยคำว่า “หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น” ลงไปเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายมากที่สุด ซึ่งตามแนวคิดทฤษฎีการแปลแบบยึดความหมายนี้ การเพิ่มข้อมูลลงไปไม่ถือเป็นการทรยศต่อต้นฉบับแต่อย่างใด หากแต่เป็นเพียงกระบวนการสร้างความเท่าเทียมทางความหมายเท่านั้น

ต้นฉบับ

-Le gars embrasse l'horizon d'un regard lent, contemple le paysage -un bout du Limousin rattaché comme par erreur au Périgord. (Teulé, 2009: 7)

บทแปล

-ชายหนุ่มทอดสายตามองฟ้า ต็มด้ากับทัศนียภาพภายนอก ณ ที่นั้น เป็นรอยต่อของสามแคว้น ส่วนปลายสุดของแคว้นลิมูแซงยื่นออกมาชนกับจังหวัดเปริกอร์ดโบราณ (เมนูคนบาป, 2554: 15)
ข้อความในต้นฉบับข้างต้นนี้ ผู้เขียนอ้างถึงชื่อหน่วยการปกครอง 2 ชื่อ ที่ผู้อ่านในสังคมวัฒนธรรมเดียวกับผู้เขียนเข้าใจดีอยู่แล้ว แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้อ่านชาวไทยไม่เข้าใจว่า ชื่อทั้งสองที่กล่าวอ้างนั้นเป็นชื่ออะไร ดังนั้น ผู้แปล จึงเลือกเพิ่มข้อมูลคำว่า “แคว้น” และ “จังหวัด” ลงไปหน้าชื่อหน่วยการปกครองเพื่อทำให้ความหมายสมบูรณ์มากที่สุด

นอกจากนี้ ยังใช้กลวิธีการเพิ่มข้อมูลลงไปในบทแปลเพื่อให้ผู้อ่านบทแปลเข้าใจว่าข้อมูลทางวัฒนธรรมนั้นหมายถึงอะไร อาจแบ่งประเภทที่พบได้เป็นดังนี้

ประเภทข้อมูล	ต้นฉบับ	บทแปล
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชื่อสถานที่	Bordeaux	เมืองบอร์โด
	Bretanges	หมู่บ้านเบรตองซ์ส์
	Notre-Dame-de-l'Assomption	โบสถ์โนเทรอ-ตาม-เดอ-ลัสซอมซียง
	La Chapelle-Saint-Robert	วิหารลาซาแปล-แซงต์-โรแบร์ต์
	Hautefaye	อำเภอโอดฟาย เขตเทศบาลโอดฟาย
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสัตว์	Une charmille	ต้นฮอร์นเปียม
	Le rossignol	นกไนติงเกล
	La Nizonne	แม่น้ำนิซอนน์
อื่นๆ	Belzébuth	ปีศาจเบลเซบุธ

4. การเปลี่ยนให้เป็นวัฒนธรรมปลายทาง (naturalisation) คือการแทนที่ข้อมูลในต้นฉบับด้วยข้อมูลอีกอย่างหนึ่งซึ่งมีในวัฒนธรรมปลายทาง กลวิธีการแปลนี้แตกต่างจากกลวิธีอื่นเนื่องจากผู้แปลจะต้องแทนที่ข้อมูลทางวัฒนธรรมในต้นฉบับด้วยข้อมูลทางวัฒนธรรมปลายทาง นั่นก็คือ วัฒนธรรมของผู้อ่านบทแปล เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจสารที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อมายังผู้อ่าน การแปล

ด้วยวิธีการนี้อาจจะดูเหมือนการดัดแปลงต้นฉบับ แต่สิ่งที่ผู้แปลคำนึงถึงมากที่สุดคือ การสร้างความเท่าเทียมกันทางความหมาย เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลเกิดอรรถรสและเข้าใจความหมายได้เท่ากับผู้อ่านต้นฉบับ

ต้นฉบับ

- Alors le préfet de Ribérac a demandé au maire de Hautefaye : « Avez-vous des **radicaux** dans votre commune ? » L'autre lui a répondu : « Nous avons des **radis roses**, des **radis noirs** mais pas de **radis cots** ! ». (Teulé, 2009: 24)

บทแปล

- ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดรีเบร์กถามท่านนายกเทศมนตรีแห่งโอตฟายว่า “มีพวกหัวขบถอยู่ในเทศบาลของท่านบ้างหรือเปล่า” ท่านนายกเทศมนตรีตอบกลับไปว่า “มีแต่หัวแรดดิช หัวมันฝรั่ง แต่ไม่มีหัวซ่า-บด ขอรับ” (เมนูคนบาป, 2554: 33-34)

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนใช้กลวิธีเล่นคำเพื่อสร้างความขบขันให้ผู้อ่าน โดยใช้คำพ้องเสียงของคำว่า **radicaux** ซึ่งหมายถึงพวกที่เป็นปฏิปักษ์กับทางการ ให้คล้องกับเสียงของผัก **radis** ผู้แปลจึงใช้กลวิธีการเปลี่ยนให้เป็นวัฒนธรรมปลายทาง โดยนำคำว่า ซ่า มาใช้ให้พ้องกับเสียงของคำว่า ขบถ

ต้นฉบับ

- Autour de la dalle où **gît la victime d'un rite aboli depuis des siècles**, le silence règne si ce n'est le verbe passablement haut de Roby-Pavillon qui reprend, dicte à l'assistant son rapport d'autopsie médicale. (Teulé, 2009: 108)

บทแปล

- รอบศิลาที่มีเหยื่อ**พิธีบูชาขัยญ**วางอยู่ มีแต่ความเงียบเข้าครอบงำ จะมีก็แต่เสียงหมอโรปี-ปาวียงเท่านั้นที่ยังคงสั่งให้ผู้ช่วยจดผลจากการชันสูตรศพครั้งนี้ (เมนูคนบาป, 2554: 128)

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนใช้กลวิธีเล่าบรรยายเพื่อให้ผู้อ่านต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเห็นภาพว่ามีศพวางอยู่บนแผ่นศิลาเพื่อรอเข้าพิธีกรรม ผู้แปลจึงใช้กลวิธีการเปลี่ยนให้เป็นวัฒนธรรมปลายทาง โดยนำคำว่า พิธีบูชาขัยญ มาใช้เพื่อให้ผู้อ่านคนไทยเข้าใจความหมายได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บทสรุป

กลวิธีการแปลบริบททางวัฒนธรรมมีหลายแนวทางที่ปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผู้แปลที่จะพิจารณาตัดสินใจว่า จะแปลข้อมูลวัฒนธรรมนั้นอย่างไร จากการศึกษาพบว่า กลวิธีการแปลด้วยการเพิ่มข้อมูล (ajout d'information) นำมาใช้ถ่ายทอดความหมายจากข้อมูลวัฒนธรรมในวรรณกรรมเรื่องนี้มากที่สุด ข้อมูลดังกล่าวมักเป็นชื่อเหตุการณ์ปกครอง ชื่อหมู่บ้าน ชื่อภูมิภาค ชื่อสถานที่ หรือชื่อสิ่งพิมพ์ ผู้แปลใช้วิธีการถ่ายเสียงชื่อเฉพาะนั้นเป็นตัวอักษรไทย แล้วเพิ่มข้อมูลบางอย่างลงในตัวบทแปลเพื่อให้สามารถสื่อความหมายได้สมบูรณ์ตรงตามต้นฉบับ อย่างไรก็ตาม กลวิธีการเพิ่ม

ข้อมูลไม่อาจแก้ไขปัญหาการแปลให้กับผู้แปลได้ตลอด เพราะบางครั้ง การเพิ่มข้อมูลลงไปในบทแปล อาจจะยังสื่อความหมายไม่ครบถ้วน ผู้แปลจึงเลือกใช้วิธีการอธิบายความในบทแปล (note explicative) หรือกลวิธีการเปลี่ยนให้เป็นวัฒนธรรมปลายทาง (naturalisation) ควบคู่ไปด้วย กล่าวโดยสรุปแล้ว ไม่ว่าจะผู้แปลจะตัดสินใจเลือกถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมตามแนวคิดทฤษฎีการแปลแบบยึดความหมายด้วยวิธีการใด ผู้แปลต้องพึงไว้เสมอว่าจะต้องสร้างความเท่าเทียมกันทางความหมายระหว่างต้นฉบับกับบทแปล

การอ้างอิง

- ฌอง เดิลเล่. (2554). **เมนูคนบาป จานโปรดสำหรับคนใจร้าย**. แปลโดย ปิยสุดา ม้าไฉ และฐานวิชณ์ ไกรเพิ่ม. กรุงเทพฯ: ฟรีฟอร์มสำนักพิมพ์.
- ถนอมนวล โอเจริญ. (2548). **การแปลนวนิยายเรื่อง “แวร์เธอร์ธอม” เป็นไทย: กรณีศึกษา กระบวนการแปลและปัญหาการแปลในการแปลงานร้อยแก้วเยอรมันเป็นไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมตตา วิวัฒนานุกูล. (2559). **การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณถ วิมลเฉลา. (2543). **คู่มือสอนแปล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณภา แสงอร่ามเรือง. (2545). **ทฤษฎีและหลักการแปล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แลเอเรร์, มารีอานน์ และคณะ. (2540). **ศาสตร์การแปล รวมบทความเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ**. บรรณาธิการโดย นพพร ประชากุล. แปลโดย จิระพรรษ์ บุญยเกียรติและคณะ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Amelin, M. (2001). **Le bourreau de mon coeur**. Paris: Pocket Jeunesse.
- Cary, E. (1963). **Les grands traducteurs français**. Genève: Librairie de l'Université.
- Delisle, J. (1993). **La traduction raisonnée**. Ottawa: Edition de l'Université Ottawa.
- Lederer, M. (1994). **La traduction aujourd'hui – le modèle interprétatif**. Paris: Hachette.
- Mounin, G. (1963). **Les problèmes théoriques de la traduction**. Paris: Gallimard.
- Nida, E. (1964). **Towards a Science of Translating**. Laiden: E.J. Brill.
- Teulé, J. (2009). **Mangez-le si vous voulez**. Paris: Julliard.

